

ШУМЛЯТЬ СОСНИ

Галина Вікторівна йшла на роботу в науково-дослідний інститут. Отой НДІ був розташований в самому центрі Києва, і давно вже ходили чутки про його перенесення на околицю. Згадавши про це, літня жінка зітхнула – тоді вона, мабуть, не переїжджатиме, а вийде на давно заслужену пенсію. Сидітиме у своїй однокімнатній квартирі на Борщагівці і дивитиметься телевізор з ранку до вечора...

Енергійним рухом голови Галина Вікторівна прогнала від себе це небеселе видіння і почимчикувала вулицею з каштанами. Так було щоранку, щороку, усе її життя. Коли в 48-му році не стало чоловіка і вона залишилась сама, робота стала для неї всім – ріднею і сім'єю. За той час змінилося уже два покоління науковців, а пані Галя досі мила лабораторний посуд у гумовому фартусі й рукавичках. Зробити кар'єру науковця вона не змогла, іншої роботи шукати не захотіла.

Вона піднялася до Оперного, постояла трохи, милуючись довер-

шеністю величної будівлі, і повернула на Володимирську. Вона ще пам'ятала ті часи, коли цією вулицею ходили трамваї, а біля “Будинку вчителя” не було пам'ятника Грушевському... Вона багато чого могла б розповісти, але ніхто не мав цікавості запитувати...

Вулиця підіймалася угору, тож Галина Вікторівна стишила ходу, а потім зупинилася перевести подих. Якось дивна тривога змусила її озирнутись; від побаченого жінку аж пересмикнуло. Перекриваючи рух транспорту, вулицею йшла колона людей з жовто-блакитними прапорами. Колона була ще далеко від Галини Вікторівни – хвіст губився десь біля Золотих Воріт, – але швидко наблизялась. Стривожена жінка вирішила, що краще не ставати їй на шляху і швидко-швидко задріботіла до свого НДІ. Але що це? Попереду з-за рогу виходила ще одна колона. Трохи менша за попередню і під червоно-чорними стягами. Колони помітили одна одну, і з обох боків залунали вигуки.

– Господи, та що ж це таке! – прошепотіла Галина Вікторівна і побігла до рідного і затишного дворика НДІ.

Бракувало їй ще опинитися на вулиці, коли ці дві колони зіткнуться. Ще потрапить під гарячу руку, постраждає ні за що... Ускочила у підворіття і притулилася чолом до холодної стіни. В очах потемніло, у голові зашуміли сосни. Вона уявила, як високі зелені дерева хитаються від вітру і трутися кронами. Раптом заболіло серце. Вона розкусила червону пігулку, і шум зник. Натомість за стіною зійшлися дві колони, вона почула ревіння натовпу. Як добре, що вона встигла втекти, але краще бути зараз якнайдалі – вирішила Галина Вікторівна і попрямувала до сірого будинку, де була розташована лабораторія. Вона не бачила, як за стіною дві колони злилися в одну біля пам'ятника Грушевському і попрямували до Шевченка. Як обіймалися люди, напосні духом єдності, як перемішувалися прапори. У лабораторії перебували студенти.

– Здрастуйте, – лагідно привітала вона.

– Добрий день, – за шкільною звичкою, хором відповіли студенти. Молодий науковець Наталя кивнула

головою і продовжила лекцію. Еге ж, десять років тому бігала хвостиком і так віддано заглядала у вічі, а тепер вітается кивком голови, – подумала Галина Вікторівна. До речі, чому Наталя веде заняття українською? Вимагають, мабуть.

Почала мити пробірки, що відчора кисли у мильній воді. У цій роботі вона знаходила спокій, її думки блукали десь далеко, обличчя ставало задумливі. Проте сьогодні, мабуть, був поганий день. Тільки-но вона спробувала, як завжди, відключити свідомість, у її голову зновууврівався шум сосен. Він наростав і наростав, наповнював її всю, завдавав болю. Вона пам'ятала цей стан. Так бувало з нею щовесни. Саме навесні не стало її чоловіка, і

життя полетіло шкере берть. Тоді вона втратила дитину...

Була ще зовсім молодою, але нового кохання так і не зустріла, залишилась самотньою. Відтоді шум сосен вривався в її розмірене життя щотравня. Вона була хворою в такі дні, зазвичай брала вихідні, відвідувала могилу чоловіка, і все минало. Але цього разу все змінилося. Шум сосен паралізував її рухи і свідомість, вона не відчувала свого тіла, лише руки, що мили посуд, запрограмовано рухалися. Галина Вікторівна злякалася. Шаленим зусиллям волі підняла вгору праву руку і з усієї сили пожбурила у раковину пробірку, яку мила. Брязкіт скла заглушив шум сосен, Галина Вікторівна захиталася, але втрималася за край раковини.

— Що з вами?! — підбігла до неї одна зі студенток. Наталя підскочила до старої, взяла під руку, і удвох зі студенткою посадили її на стілець. Хтось подав склянку води, Наталя тицьнула в руки сумочку. Галина Вікторівна навпомацки витягла червону пігурку. Червоні пігурки — єдине, що рятує її від шуму сосен...

Наталя оголосила перерву, тож студенти вийшли в коридор, і лектор залишилася біля Галини Вікторівни.

— Вам краще? — запитала вона українською.

— Так. А оці студенти, вони звідки? — несподівано поцікавилась Галина Вікторівна. Наталя усміхнулася.

— Майже усі кияни. Одна дівчинка зі Сумів, хлопчик — із Дніпропетровська. Дуже розумний...

— Звідки вони взялися... — зітхнула Галина Вікторівна.

— Не треба, не треба про це знову, — занепокоїлась Наталя. — Вам шкідливо хвилюватися. Краще підійті до заідувача, нехай вас відпустить...

— Так і зроблю, — вирішила старенька і важко підвелася зі стільця. Біль поволі відпускав.

Завідувачем лабораторії чи просто шефом був енергійний дядечко років п'ятдесяти. Він з повагою ставився до Галини Вікторівни, яка бачила, мабуть, із десяток таких завідувачів. Окрім того, минулі Галини Вікторівні приховувало якусь загадку, а це трохи інтригувало його як справжнього науковця. Потрапивши до НДІ років п'ятнадцять тому, він шукав інформацію про цю загадкову лаборантку пенсійного віку. Тоді він дізнався, що її свого часу з ганьбою виключили з Партиї і комсомолу, після того рух кар'єрною драбиною був для неї закритий. Бурхлива уява одразу почала малювати перед шефом романтичні картини жертовності дисидентки, яка наодинці про-

тистоїть тоталітарній системі. Проте ці ілюзії розвіялися, мов дим, коли одного дня Галина Вікторівна прийшла у червоному светрі і почала усіх вітати з днем народження Володимира Ілліча. Відтоді шеф вирішив придивитися пильніше до своєї підлеглої, але дуже скоро нова напруженна робота поглинула його з головою, і на всілякі шпигунські ігри часу вже не було.

Галина Вікторівна постукала і, почувши владне "заходьте", несміливо прочинила двері.

Шеф підвівся з-за столу, чे�мно привітався і запропонував присісти. Мабуть, він був єдиною людиною в НДІ, яка висловлювала Галині Вікторівні достатню повагу. Вона сказала, що хоче взяти на декілька днів відпустку за свій рахунок. Шеф одразу ж заперечив, мовляв, немає потреби вдаватися у формальності, він відпустить її з роботи під свою відповідальність...

Усе це можна було прочитати, все було передбачуваним. Зрештою, такий ритуал повторювався вже не перший рік відтоді, як шеф став завідувачем лабораторії. Тепер за розкладом Галина Вікторівна мусила подякувати і спиною вперед вийти із кабінету. Але цього разу шеф порушив встановлений порядок дій.

— Я можу вам іще чимось допомогти? — зненацька запитав він. Галина Вікторівна здивовано закліпала очима. Їй чомусь страшенно захотілося розповісти цьому гарному, хоча й полисілому чоловікові про шум сосен, який її переслідує, про колони демонстрантів і студентів, що оточували її звідусіль. Захотілося розповісти усе, що накипіло в її серці, усе, про що розповів учора її улюбленний диктор на НТВ... Але раптом її погляд вихопив нову деталь інтер'єру шефового кабінету — на робочому столі зліва стояв на підставці невеличкий синьо-жовтий прапорець. Слова застигли в горлі, вона озирнулась і мовчки, навіть не попрощавшись, вийшла за двері. Витягла з сумочки пігурку і розкусила.

Галина Вікторівна їхала в приміському автобусі. Київ залишився позаду, вона сиділа на передньому сидінні, майже поруч із водієм, і дивилася, як стелиться під нею Броварська траса.

— На зупинці, будьте ласкаві, — попрохала вона водія.

— Га? — перепитав той. Було увімкнене радіо, і слабкого голосу Галини Вікторівни водій майже не чув. "Веселі, брате, часи настали..." — гrimіли старі, ще радянські динаміки. Галина Вікторівна згадала прості і ве-

селі пісні своєї молодості і скрушно зітхнула. Треба було виходити.

На цій зупинці ніхто, крім неї, не виходив. Навколо був лише сосновий бір і невисокий пам'ятник згорбленої людини із зім'ятою шапкою в руках. Але вона до нього не йде. Вона зникає в гущавині лісу. Серце починає сполохано битися, рука намацує в сумочці пакетик із червоними піг'улками, але він порожній. Проймає холодний піт – такого з нею раніше не траплялося: як вона не зауважила, що піг'улки закінчилися? Занадто бурхливий день випав, але що ж тепер робити?..

Майже навмання Галина Вікторівна знаходить потрібну стежку і виходить на рідколісся. Навколо височіють одні лише сосни. Вона підходить до однієї з них, стовбур опerezаний білим вишиваним рушником, ледь посірілим від дощів. Довкола ще багато дерев із рушниками, але вона безпомилково впізнає своє. Голова гуде, і Галина Вікторівна спирається на рудий стовбур, аби не впасти. Він розміreno пульсує. Вона прикладає щоку до кори і завмирає. З очей катяться слізози. Шумлять сосни. Шумлять...